

Vreme: 20.08.2026 23:50

Medij: novosti.rs

Link: <https://www.novosti.rs/drustvo/vesti/1639924/geopolitika-sinama-kako-vozovi-dva-puta-dva-veka->

Autori: Dragan Radojčin

Teme: Koridor 10

Naslov: GEOPOLITIKA NA ŠINAMA: Kako su vozovi dva puta za dva veka iscrtali novu mapu Balkana

5819

KADA je pre tačno 172 godine protutnjao prvi voz na teritoriji današnje Srbije, malo ko je među tadašnjim građanima mogao da nasluti da prisustvuje rađanju jedne potpuno nove epohe koja će iz korena izmeniti izgled naše zemlje.

Te daleke 1854. godine, puštena je u saobraćaj deonica duga 64 kilometra, od kojih se 27 nalazilo na teritoriji današnje Srbije, na relaciji Oravica-Jasenovo-Bela Crkva-Bazijaš. Ova pruga je prvobitno zamišljena kao strateški put za transport uglja i rude iz bogatih banatskih rudnika do obala Dunava, kako bi se snabdevali tadašnji parobrodi, a zanimljivo je da su kompozicije na samom početku pokretale konjske zaprege.

Izgradnja prve pruge sredinom 19. veka na prostoru današnje Srbije nije donela samo brži transport, već i prvi istinski susret tradicionalnog balkanskog društva sa modernom srednjoevropskom arhitekturom i naprednim urbanizmom. Glavno železničko čvorište na ovoj ruti, smešteno u banatskom selu Jasenovo, preko noći je izraslo u impresivan tehnološki centar. Savez ložionica, vodotornjeva i okretnica za lokomotive oduševljavao je savremenike i najavljavao novo doba.

Prolazak šina kroz naše gradove u decenijama koje su usledile - posebno nakon što je trideset godina kasnije puštena i istorijska magistrala Beograd-Niš - iz korena je transformisao zatečene, palanačke ambijente. Oko novoizgrađenih stanica nicali su potpuno nove gradske četvrti, luksuzni hoteli, velika trgovačka skladišta i prve prave industrijske zone, trajno pomerajući težište urbanog života. Sami stanični objekti projektovani su po strogim bečkim i peštanskim uzorima. Oni su u domaću arhitekturu hrabro uneli monumentalne stilove akademizma i dekorativne elemente secesije, postavši simbol hvatanja koraka sa svetom.

Najzad, železnica je izvršila i tihi kulturnu revoluciju uvođenjem standardizacije vremena. Pre njenog dolaska, gotovo svaka varoš u Srbiji vreme je merila autonomno, orijentišući se prema lokalnom položaju sunca. Tek je strogi železnički red vožnje konačno naterao ljude da usklade svoje džepne satove, donoseći prvi jasan, matematički precizan i ubrzan tempo modernog života na ove prostore.

U današnje vreme, brza čelična magistrala od Beograda do Budimpešte, čije se puštanje u putnički saobraćaj sa optimizmom očekuje već tokom predstojeće jeseni, ponovo iz korena menja vizuelni i ekonomski identitet cele naše zemlje. Ovo više nije samo priča o putovanju koje će između dve susedne prestonice trajati svega tri sata. Reč je o kompletnom i korenitom **infrastrukturnom** preobražaju svih regiona kroz koje ovi moderni vozovi prolaze.

Glavni grad Srbije tako ponovo zauzima svoju prirodnu poziciju ključnog železničkog čvorišta, oko kog se plete najmodernija mreža brzih pruga na Balkanu. Poput nekadašnjeg istorijskog Jasenova koje je otvorilo Banat prema svetu, Beograd danas postaje početna tačka transevropskog povezivanja, uvodeći čitavu zemlju u dinamičnu svakodnevicu i evropske standarde 21. veka kroz brzinu, tačnost i pouzdanost saobraćajnog sistema.

Istovremeno, ovaj projekat otvara vrata za mnogo širu regionalnu integraciju. Kada se kompletna ruta uskoro poveže sa Bečom, putovanje od Beograda do austrijske prestonice trajaće nešto više od šest sati. Time se naš prostor direktno, brzo i bez posrednika uliva u najrazvijeniju i najgušću železničku mrežu

Vreme: 20.08.2026 23:50

Medij: novosti.rs

Link: <https://www.novosti.rs/drustvo/vesti/1639924/geopolitika-sinama-kako-vozovi-dva-puta-dva-veka->

Autori: Dragan Radojčin

Teme: Koridor 10

Naslov: GEOPOLITIKA NA ŠINAMA: Kako su vozovi dva puta za dva veka iscrtali novu mapu Balkana

Centralne Evrope, menjajući zauvek način na koji putujemo, poslujemo i komuniciramo sa svetom.

Strateški imperativ novog železničkog doba ne zaustavlja se na severnim granicama naše zemlje, jer se fokus ubrzano preusmerava na južni krak **Koridora** 10. U ovom trenutku, nakon što je već pokrenut veliki investicioni ciklus podržan od strane Evropske unije i Evropske investicione banke, u toku je završna priprema za početak izgradnje moderne dvokolosečne pruge od Beograda do Niša, koja će omogućiti brzine do 200 kilometara na čas i skratiti putovanje na svega 100 minuta. Dok se na deonici od Niša do Brestovca radovi već uveliko izvode, paralelno se izrađuje projektno-tehnička dokumentacija za preostali potez do Preševa i severnomakedonske granice.

Ovi domaći naponi direktno se nadovezuju na dugoročne regionalne planove za povezivanje sa Skopljem, Solunom i Atinom. Projekat potpune transformacije pruge kroz Severnu Makedoniju, u dužini od 195 kilometara, planiran je za završetak do 2031. godine, a obuhvatiće izgradnju čak 19 novih tunela koji će zameniti stare, neadekvatne objekte. Za Srbiju ova zajednička inicijativa ima neprocenljiv geostrateški i ekonomski značaj. Podizanjem brzine teretnih vozova na 120 kilometara na čas, roba iz ključnih grčkih luka Solun i Pirej stiže do srca Centralne Evrope drastično brže, jeftinije i bez dugotrajnih zadržavanja i komplikovanih carinskih procedura na granicama. Srbija na taj način trajno prestaje da bude saobraćajni slepi kolosek na periferiji kontinenta i postaje centralna čelična kičma koja suvereno spaja Egejsko more sa srcem Evrope.

Železnica je na prostore naše zemlje pre bezmalo dva veka ušla tiho, kroz banatska polja, vođena konjskom snagom kako bi zadovoljila tadašnje izvozne potrebe industrije na Dunavu. Danas se ona na velika vrata vraća u samo središte javnog života, kao ključni simbol tehnološkog prestiža, ekonomskog napretka i sveobuhvatnog regionalnog povezivanja. Srbija je uspela da zatvori ceo jedan istorijski krug: transformisala se od zajednice koja je nekada sa dubokom podozrivošću dočekivala prve parne mašine do države koja u ovom delu Evrope sigurno predvodi razvoj najmodernije železničke mreže.

Skraćivanje udaljenosti, značajno ubrzanje saobraćajnih tokova i velika vizija putničkog i teretnog spajanja Beča i Atine preko Beograda predstavljaju neoboriv dokaz da vozovi ponovo uspevaju u onome što im je oduvek bila istorijska misija - da spajaju ljude, brišu granice i otvaraju nove horizonte naše budućnosti.

